

ANALISIS SOAL LATIHAN TEMA *FAMILIE* DALAM APLIKASI *DEUTSCH HÖREN & LESEN* KETERAMPILAN MEMBACA KELAS XI SMA SEMESTER 2

Fitri Handayani

Mahasiswa Program Studi S1 Pendidikan Bahasa Jerman, Fakultas Bahasa dan Seni, Universitas Negeri Surabaya
fitri.18033@mhs.unesa.ac.id

Dwi Imroatu Julaikah

Dosen Program Studi S1 Pendidikan Bahasa Jerman, Fakultas Bahasa dan Seni, Universitas Negeri Surabaya
dwijulaikah@unesa.ac.id

Abstrak

Dalam keterampilan membaca, peserta didik perlu melakukan latihan agar mengetahui tingkat pemahaman penguasaan bahasa Jerman. Latihan bisa didapatkan melalui berbagai sumber, salah satunya adalah aplikasi *Deutsch Hören & Lesen*. Aplikasi ini berisi paket-paket soal yang dapat digunakan sebagai latihan. Namun, soal tersebut perlu dianalisis untuk mengetahui kesesuaian soal agar dapat digunakan oleh peserta didik. Dari latar belakang tersebut, rumusan masalah pada artikel ilmiah ini adalah bagaimana kesesuaian soal latihan tema *Familie* dalam aplikasi *Deutsch Hören & Lesen*. Penulisan artikel ilmiah ini bertujuan untuk menjabarkan hasil analisis kesesuaian soal latihan tema *Familie* untuk keterampilan membaca pada aplikasi *Deutsch Hören & Lesen* dengan kurikulum 2013 dan kaidah penulisan soal pilihan ganda. Manfaat dari artikel ilmiah ini yaitu untuk mengetahui kesesuaian latihan soal tema *Familie* untuk keterampilan membaca pada aplikasi *Deutsch Hören & Lesen* dengan kurikulum 2013 dan kaidah penulisan soal pilihan ganda. Pendekatan yang digunakan yaitu deskriptif kualitatif dengan metode studi pustaka. Kajian pustaka yang digunakan adalah teori keterampilan membaca, latihan membaca, kaidah penulisan soal, kurikulum 2013, dan aplikasi *Deutsch Hören & Lesen*. Hasil dari analisis yang telah dilakukan adalah terdapat 4 paket soal yang sesuai, yaitu "*Ich bin Tom*", "*Meine Familie*", "*Martin, Leonie, und Christian*", "*Maria und Ihre Familie*".

Kata Kunci: keterampilan membaca, latihan membaca, kurikulum 2013

Abstract

In reading skills, students need to practice in order to know the level of understanding German language. Practice can be obtained through various sources, one of them is the *Deutsch Hören & Lesen* application. This application contains question packages that can be used as practice. However, it needs to be analyzed to determine the suitability of the questions, so that they can be used by students. From this background, the problem formulation in this scientific article is how appropriate the *Familie* theme practice questions are in the *Deutsch Hören & Lesen* application. This purpose of writing this scientific article is to describe the result of the analysis of the suitability of the *Familie* theme practice questions for reading skills in the *Deutsch Hören & Lesen* application with the 2013 curriculum and the rules of writing multiple choice questions. The benefit of this scientific article is that it can determine the suitability of the practice questions on the *Familie* theme for reading skills in the *Deutsch Hören & Lesen* application with the 2013 curriculum and the rules of writing multiple choice questions. The approach that used is qualitative descriptive with a literature study method. The literature review used is the theory of reading skills, reading exercises, rules of writing questions, the 2013 curriculum, and the *Deutsch Hören & Lesen* application. The result of the analysis that have been carried out are that there are 4 packages of appropriate questions, namely "*Ich bin Tom*", "*Meine Familie*", "*Martin, Leonie, und Christian*", and "*Maria und Ihre Familie*".

Keyword: reading skills, reading practice, 2013 curriculum

Auszug

In Lesefähigkeiten müssen die Schüler üben, um das Verständnis der deutschen Sprache zu kennen. Die Praxis kann über verschiedene Quellen ermittelt werden, eine davon ist die Anwendung *Deutsch Hören & Lesen*. Diese Anwendung enthält Fragenpakete, die als Übung verwendet werden können. Es muss jedoch analysiert werden, um die Eignung der Fragen zu ermitteln, damit sie von den Studierenden verwendet werden können. Vor diesem Hintergrund ist die Problemformulierung in diesem wissenschaftlichen Artikel, wie angemessen die Übungsfragen zum Thema *Familie* in der Anwendung *Deutsch Hören & Lesen* sind. Der Zweck dieses wissenschaftlichen Artikels besteht darin, das Ergebnis der Analyse der Eignung der Übungsfragen zum Thema *Familie* für die Lesekompetenz in der Anwendung *Deutsch Hören & Lesen* mit dem Lehrplan 2013 und den Regeln für das Schreiben von Multiple-Choice-Fragen zu beschreiben. Der Vorteil dieses wissenschaftlichen Artikels besteht darin, dass er die Eignung der Übungsfragen zum Thema *Familie* für die Lesekompetenz in der Anwendung *Deutsch Hören & Lesen* mit dem Lehrplan 2013 und den

Regeln für das Schreiben von Multiple-Choice-Fragen ermitteln kann. Der verwendete Ansatz ist qualitativ beschreibend mit einer Literaturstudienmethode. Die verwendete Literaturübersicht ist die Theorie der Lesefähigkeiten, Leseübungen, Regeln für Schreibfragen, der Lehrplan 2013 und die Anwendung Deutsch Hören & Lesen. Das Ergebnis der durchgeführten Analyse ist, dass es 4 Pakete mit entsprechenden Fragen gibt, nämlich "Ich bin Tom", "Meine Familie", "Martin, Leonie und Christian" und "Maria und Ihre Familie".
Schlüsselwörter: lesekompetenz, Leseübungen, Lehrplan 2013

PENDAHULUAN

Keterampilan Membaca

Pelajaran bahasa asing yang diajarkan di SMA salah satunya yaitu bahasa Jerman. Menurut jurnal yang ditulis oleh Fitri Alfarisy, bahasa Jerman adalah salah satu bahasa asing yang umum dipelajari pada jenjang SMA. Di Eropa, Bahasa Jerman juga menjadi bahasa asing yang sering digunakan selain bahasa Inggris dalam komunikasi, bisnis, maupun IPTEK. Dengan adanya pembelajaran bahasa Jerman, peserta didik diharapkan memiliki keterampilan bahasa Jerman serta mengetahui pentingnya bahasa asing yang dapat memenuhi kebutuhan dalam berkomunikasi secara global serta perkembangan IPTEK pada era sekarang.

Dalam pembelajaran bahasa, peserta didik mempelajari beberapa keterampilan berbahasa. Terdapat 4 keterampilan berbahasa dalam kurikulum sekolah, salah satunya yaitu keterampilan membaca (Tarigan, 1990:1). Membaca merupakan suatu proses untuk memahami informasi tersirat dalam tulisan (Tarigan, 2021:8).

Membaca adalah tindakan untuk mengerti pesan yang disampaikan oleh penulis lewat kata-kata/ bahasa tulis (Tarigan, 2021:7). Pembaca membutuhkan pemahaman yang baik agar bacaan dapat dimengerti. Menurut jurnal yang ditulis Zulfa, dkk, PISA (*Program for International Student Assessment*) menyatakan untuk kategori membaca, Indonesia berada pada tingkat 72 dari 77 negara (Kasth, 2020). Sedangkan dalam jurnal yang ditulis oleh Mutmainna dan Burhanuddin, rendahnya kemampuan membaca memahami siswa menyebabkan siswa sulit memahami teks bahasa Jerman. Hal ini disebabkan kurangnya penguasaan tentang kosa kata dan tata bahasa. Oleh karena itu, Keterampilan membaca perlu ditingkatkan bagi peserta didik khususnya dalam pembelajaran bahasa Jerman untuk meningkatkan kemampuan literasi dan pemahaman terhadap bacaan.

Latihan Membaca Bahasa Jerman

Pengertian latihan menurut Hamalik (2008:95), adalah tindakan berulang yang bertujuan untuk memantapkan hasil belajar. Pada pembelajaran bahasa Jerman membutuhkan banyak latihan, karena belajar bahasa tidak hanya memahami teori tetapi perlu menerapkan teori

tersebut dalam bentuk latihan. Hal ini selaras dengan pendapat bahwa tugas dan latihan dibutuhkan untuk meningkatkan kemampuan bahasa secara bertahap, "*Wir brauchen im Unterricht Aufgaben und Übungen, um sprachliche Kompetenz schrittweise aufzubauen*". (Funk, dkk. 2018:8)

Perlunya latihan dalam keterampilan membaca, karena makna yang ada pada bacaan terdapat dalam pikiran pembaca. Sesuai pendapat Anderson (1972:211 dalam Tarigan 2021:9), bahwa perbedaan pengalaman dalam membaca mempengaruhi tingkat pemahaman terhadap bacaan yang dibaca. Latihan dapat membantu peserta didik memperbanyak kosa kata dan memahami bacaan.

Terdapat tujuan dan bentuk latihan dalam membaca. Tujuan membaca menurut Tarigan (1990:9-10) yaitu, (1) memperoleh fakta; (2) mendapat ide-ide pokok; (3) mengerti urutan cerita; (4) menyimpulkan; (5) mengelompokkan; (6) mengevaluasi; dan (7) membandingkan. Hal ini selaras dengan tujuan membaca menurut Westhoff (1977:101) yaitu, (1) mengetahui detail bacaan maka dilakukan membaca detail/ membaca total (*detailliertes Lesen/ totalles lesen*); (2) mencari gambaran/ dilakukan membaca global/ membaca sepintas (*globales lesen/ cursorisches Lesen*); (3) menemukan informasi spesifik, dilakukan membaca teliti (*suchendes Lesen/ selectives lesen*); dan (4) membedakan kalimat utama dan kalimat penjelas, dilakukan membaca kritis (*sortirendes Lesen*). Dengan begitu, diperlukan adanya latihan untuk melihat seberapa jauh tingkat pemahaman keterampilan membaca peserta didik dalam bahasa Jerman.

Sedangkan bentuk latihan membaca menurut Albers dan Bolton dalam Veliskova (2013: 18-23), mengungkapkan bahwa, 3 bentuk latihan membaca yaitu, latihan terbuka (*offene Aufgaben*), latihan setengah terbuka (*halboffene Aufgaben*), dan latihan tertutup (*geschlossene Aufgaben*). Pada latihan terbuka (*offene Aufgaben*) penjawab dapat memberikan jawaban sendiri secara bebas. Latihan setengah terbuka (*halboffene Aufgaben*) dibagi menjadi 3 yaitu, melengkapi (*Ergänzungsaufgaben*), teks rumpang (*Lückentexte*), dan tes rumpang (*Cloze-Test*). Sedangkan latihan tertutup (*geschlossene Aufgaben*), jawaban dipilih dari beberapa pilihan jawaban yang diberikan. Pada latihan ini juga terdapat 3 macam yaitu, pilihan ganda

(*Multiple-choice-Aufgaben*), ya/ tidak (*Ja/Nein - Aufgaben*), dan memadankan (*Zuordnungsaufgaben*). Menurut Schelten dalam Veliskova (2013: 22), dalam soal pilihan ganda terdapat 1 jawaban benar dari 4-5 pilihan jawaban, sedangkan pilihan yang lain merupakan pengecoh atau distraktor. "*Die Multiple-choice-Aufgabe „bietet in der Regel vier oder fünf Antwortmöglichkeiten an, von denen nur eine die richtige (...) Lösung darstellt. Dieser Aufgabentyp besteht formal aus einem sog. „Stamm“, in dem ein Problem in Form einer Frage oder Feststellung vorgegeben wird. An diese Grundinformation schließen sich die vorgegebenen Antworten als „Alternativen“ an. Eine der Antworten ist in der Regel richtig; die anderen Antworten, die „Distraktoren“ sollen mehr oder weniger plausible Alternativen zur richtigen Antwort darstellen.“*

Beberapa macam distraktor yaitu:

- jawaban salah yang bentuknya mirip dengan jawaban benar
- jawaban salah yang artinya mirip dengan jawaban benar
- pilihan jawaban salah lainnya

Hal ini selaras juga dengan Kusaeri (2014:70-71), bahwa tes bentuk pilihan ganda merupakan tes dimana terdapat beberapa pilihan jawaban, namun hanya satu jawaban yang benar. Isi dalam tes berupa soal dan pilihan jawaban. Pilihan jawaban berisi jawaban benar/ kunci jawaban serta jawaban salah/ jawaban pengecoh. Kelebihan soal bentuk pilihan ganda yaitu: (a) dapat mengukur berbagai kelas kognitif; (b) penilaian obyektif, mudah, mencakup banyak materi, dan cepat; (c) baik digunakan jika peserta ujian banyak. Selain itu, kelemahan soal bentuk pilihan ganda yaitu, (a) menulis soal membutuhkan waktu lama; (b) jawaban pengecoh sulit dibuat; dan (c) berpeluang menerka jawaban.

Pada era sekarang, *e-learning* memudahkan peserta didik untuk mengakses pembelajaran secara *online* melalui komputer, laptop, tablet, maupun ponsel (Prawiradilaga 2013:2). Selain itu, adanya web dan aplikasi berisikan latihan soal memudahkan peserta didik untuk mengakses latihan soal. Salah satunya adalah aplikasi *Deutsch Hören & Lesen*. Aplikasi ini berisi latihan soal yang dapat digunakan sebagai latihan. Namun, sebelum soal diberikan kepada peserta didik maka perlu dianalisis untuk mengetahui kesesuaian soal latihan dengan kurikulum 2013 yang berlaku untuk bahasa Jerman kelas XI SMA semester 2, serta kaidah penulisan soal pilihan ganda agar dapat digunakan sebagai latihan oleh peserta didik.

Dalam aplikasi *Deutsch Hören & Lesen* terdapat soal-soal bahasa Jerman dengan berbagai *Niveau* (tingkatan).

Niveau yang ada dalam aplikasi ini yaitu A1, A2, B1, dan B2. Aplikasi yang dirilis oleh *ZGdevelopment.ch* pada 26 September 2019 dapat diunduh pada aplikasi *Play Store* atau *App Store*. Setiap *Niveau* berisi kurang lebih 30 paket soal dan dapat bertambah kurang lebih setiap 2 minggu. Dalam paket soal memuat bacaan, soal pilihan ganda, serta audio. Pada A1 *Niveau* terdapat tema yang sama dengan pembelajaran bahasa Jerman kelas XI SMA yaitu tema *Familie* pada A1 *Niveau*. Tingkatan bahasa Jerman yang sesuai untuk kelas XI SMA adalah tingkat A1, oleh karena itu peserta didik membutuhkan latihan soal dengan tema dan tingkatan yang sesuai.

Pada A1 *Niveau* terdapat 33 paket soal yang membahas beberapa tema seperti *Wohnung, Essen und Trinken, Familie, Alltagsleben, Beruf*. Dari beberapa tema tersebut yang sesuai dengan KD 3.4 tema *Familie*, yaitu: "*Ich bin Tom*", "*Meine Familie*", "*Martin, Leonie, und Christian*", dan "*Maria und ihre Familie*". Dalam penggunaannya, peserta didik tetap bisa menggunakan aplikasi tanpa melakukan registrasi. Soal dilengkapi dengan gambar, audio, teks bacaan, dan kunci jawaban. Sehingga setelah mengerjakan, peserta didik dapat langsung mengetahui hasil pekerjaannya. Tampilan tulisan juga dapat diatur sesuai kebutuhan, seperti mengatur besar kecil huruf dan memilih paket soal mana yang ingin dikerjakan. Selain gratis, aplikasi *Deutsch Hören & Lesen* dapat digunakan secara offline. Namun, jika peserta didik ingin mendengarkan audio maka peserta didik harus menghubungkan ke internet atau melakukan registrasi agar dapat mengunduh paket soal. Dengan adanya aplikasi ini akan memudahkan peserta didik dalam mengakses latihan soal, serta melatih keterampilan membaca bahasa Jerman sesuai tingkatan.

Kurikulum 2013

Kurikulum memiliki pengaruh terhadap hasil pendidikan. Kurikulum menurut Undang-Undang Nomor 20 Tahun 2003 terkait Sistem Pendidikan Nasional adalah komponen yang digunakan sebagai acuan dalam pembelajaran dalam mencapai tujuan pendidikan yang diinginkan, serta rancangan dan penyusunan tentang tujuan, isi, dan bahan pelajaran (Sinar Grafika, Jakarta: 2003: 4 dalam nurdin syafirudin).

Terdapat silabus dalam kurikulum 2013 yang isinya berupa penjabaran kompetensi inti dan kompetensi dasar ke dalam pembelajaran, serta indikator pencapaian kompetensi guna menilai hasil belajar (Mulyasa 2019:70-71). Artikel ilmiah ini menggunakan silabus bahasa Jerman kelas XI SMA semester 2. Berikut kompetensi dasar, indikator pencapaian kompetensi, dan materi pokok bahasa Jerman pada kurikulum 2013 kelas XI.

Tabel 1. Kompetensi Dasar, Indikator Pencapaian Kompetensi, dan Materi Pokok

Kompetensi Dasar	
KD 3.4	Menafsirkan isi teks deskriptif lisan dan tulis pendek dan sederhana terkait bangunan rumah, benda dan binatang di rumah, orang, pekerjaan dan kegiatan sehari-hari di rumah dan di lingkungan tempat tinggal sesuai dengan konteks penggunaannya, dengan memperhatikan fungsi sosial, struktur teks, dan unsur kebahasaan.
Indikator Pencapaian Kompetensi	
1	Menemukan informasi dalam teks tentang anggota keluarga terkait tema <i>Familie</i> .
2	Menemukan informasi dalam teks tentang pekerjaan dan kegiatan sehari-hari di rumah dan di lingkungan tempat tinggal terkait tema <i>Familie</i> .
3	Menemukan informasi dalam teks tentang lingkungan tempat tinggal terkait tema <i>Familie</i> .
Tujuan Pembelajaran	
1	Setelah membaca teks, peserta didik dapat menemukan informasi tentang anggota keluarga terkait tema <i>Familie</i> .
2	Setelah membaca teks, peserta didik dapat menemukan informasi tentang pekerjaan dan kegiatan sehari-hari di rumah dan di lingkungan tempat tinggal terkait tema <i>Familie</i> .
3	Setelah membaca teks, peserta didik dapat menemukan informasi tentang lingkungan tempat tinggal terkait tema <i>Familie</i> .
Materi Pokok	
1.	Struktur teks: Teks deskripsi terkait terkait bangunan rumah, benda dan binatang di rumah, orang, pekerjaan dan kegiatan sehari-hari di rumah dan di lingkungan tempat tinggal.
2.	Panjang teks kurang lebih 30 kata.
3.	Kosa kata (<i>Wortschatz</i>) seperti <i>Verben</i> , <i>Nomen</i> , <i>Adjektiv</i> , dan <i>Adverb</i> terkait tema <i>Familie</i> . - Kata kerja (<i>Verben</i>) terkait tema <i>Familie</i> : <i>Trenbare Verben</i> , <i>starke und schwache Verben</i> , <i>Modalverben</i> , <i>Konjunktion</i> - Kata benda (<i>Nomen</i>) terkait tema <i>Familie</i> : <i>Personalpronomen</i> , <i>Subjekt</i> , <i>Dinge</i> , <i>Orte</i>

- Kata keterangan (*Adverb*) terkait tema *Familie*: *den*, *aber*, *und*, *usw*.
- Kata sifat (*Adjektiv*) terkait tema *Familie*: *groß*, *klein*, *usw*.
Kalimat tanya (*Fragewörter*) terkait tema *Familie*: *Wie heißt dein Bruder?*, *Hast du Geschwister?*, *Wer ist das?*, *Was macht deine Mutter?*, *Wo wohnst du?*, *usw*.

Kaidah Penulisan Soal

Agar soal tersusun dengan baik, ada beberapa kaidah yang perlu diperhatikan seperti aspek materi, konstruksi, dan bahasa (Kusaeri 2014:71-7). Hal ini selaras dengan kaidah penulisan soal pilihan ganda oleh Tim Penyusun Penilaian Pendidikan yang ditulis dalam buku Panduan Tes Tertulis, bahwa perlu memperhatikan beberapa hal dalam menulis soal pilihan ganda, seperti: (1) soal harus sesuai indikator; (2) pilihan jawaban masuk akal dan sesuai materi; (3) memiliki satu jawaban yang benar; (4) soal ditulis dengan tegas dan jelas; (5) soal dan pilihan jawaban sesuai materi atau hanya pernyataan yang diperlukan; (6) soal tidak merujuk pada jawaban benar; (7) pertanyaan tidak bersifat negatif ganda; (8) panjang setiap pilihan jawaban kurang lebih sama; (9) pernyataan dalam jawaban tidak berisi, "semua pilihan jawaban di atas salah" atau "semua pilihan jawaban di atas benar"; (10) jika jawaban berbentuk angka, diurutkan dari angka terbesar kemudian angka terkecil, atau sebaliknya, (11) gambar, grafik, tabel, diagram, dan sejenisnya harus jelas, (12) soal tidak bergantung pada jawaban soal sebelumnya, (13) bahasa yang digunakan harus sesuai kaidah bahasa, (14) tidak menggunakan bahasa yang dipakai di daerah tertentu. Dalam penulisan artikel ilmiah ini beberapa aspek perlu disesuaikan, karena merupakan soal berbahasa Jerman.

Berdasarkan latar belakang yang telah dijelaskan, rumusan masalah pada artikel ini adalah bagaimana kesesuaian soal latihan tema *Familie* dalam aplikasi *Deutsch Hören & Lesen*. Tujuan penulisan artikel ini ialah menjabarkan hasil analisis kesesuaian soal latihan tema *Familie* untuk keterampilan membaca pada aplikasi *Deutsch Hören & Lesen* dengan kurikulum 2013 kelas XI dan kaidah penulisan soal pilihan ganda. Manfaat artikel ilmiah ini adalah dapat mengetahui kesesuaian latihan soal tema *Familie* untuk keterampilan membaca pada aplikasi *Deutsch Hören & Lesen* dengan kurikulum 2013 kelas XI dan kaidah penulisan soal pilihan ganda. Dalam penyusunan artikel ilmiah, kajian pustaka terkait yaitu teori keterampilan membaca, latihan membaca, kaidah penulisan soal, kurikulum 2013, dan aplikasi *Deutsch Hören & Lesen*. Serta batasan masalah yaitu; (1) Analisis digunakan bagi peserta didik kelas XI SMA semester 2

yang mendapat pelajaran bahasa Jerman. (2) Analisis dilakukan pada aplikasi *Deutsch Hören & Lesen Al Niveau* dengan paket soal yang memuat tema *Familie*.

METODE

Penulisan artikel ilmiah ini menggunakan pendekatan deskriptif kualitatif dengan metode studi pustaka. Menurut Denzim dan Lincoln (dalam Metode Penelitian Kualitatif di Bidang Pendidikan), penelitian kualitatif adalah penelitian yang memiliki latar belakang alamiah dengan mendeskripsikan fenomena dengan berbagai metode. Metode yang digunakan seperti wawancara, pengamatan, dan pemanfaatan dokumen. Pengumpulan data dilakukan dalam bentuk narasi atau gambar sehingga, penelitian kualitatif bersifat deskriptif. (Margono dalam Metode Penelitian Kualitatif di Bidang Pendidikan).

Dalam Mastika (2014:2-6), studi pustaka adalah aktivitas yang berkaitan dengan pengumpulan data pustaka, membaca, mencatat, dan mengelola bahan penelitian. Studi pustaka tidak memerlukan riset lapangan, melainkan hanya berkegiatan pada sumber yang ada di perpustakaan. Sumber studi pustaka berupa buku, jurnal, makalah, koran, laporan dan dokumen lainnya. Selain itu rekaman audio dan video juga termasuk dalam sumber studi pustaka.

Sumber data dalam penulisan artikel adalah latihan soal dalam aplikasi *Deutsch Hören & Lesen*. Setelah data terkumpul, dilakukan analisis menggunakan teknik analisa data menurut Miles dan Huberman. Menurut Miles dan Huberman terdapat tiga langkah dalam analisis data kualitatif, yaitu:

(1) Reduksi data (*reduction data*), kegiatan yang dilakukan yaitu memilih hal-hal pokok dan berfokus pada hal-hal yang sesuai. Data dipilah dan disesuaikan dengan tujuan penelitian. Data penelitian pada penulisan artikel ilmiah ini diambil dari aplikasi *Deutsch Hören & Lesen*. Data yang diambil merupakan latihan soal dalam *Al Niveau*. Pengambilan data terakhir diambil pada 10 April 2022, sehingga didapatkan 33 paket soal. Setelah itu dipilih paket soal yang sesuai dengan KD 3.4 tema *Familie*. Sehingga didapatkan 4 paket soal yang selanjutnya akan dianalisis sesuai dengan kurikulum 2013 serta kriteria penulisan soal pilihan ganda.

(2) Penyajian data (*display data*), data ditulis dalam bentuk uraian atau narasi. Hasil temuan data digambarkan dalam bentuk bagan, hubungan antar kategori yang sistematis, dan sebagainya. Pada tahap ini data dikategorikan kedalam dua instrumen, yaitu: (1) kesesuaian soal dengan kurikulum 2013, (2) kaidah penulisan soal pilihan ganda. Instrumen yang digunakan sudah divalidasi oleh Drs. Heni Koesdiningsih selaku guru bahasa Jerman SMA Negeri 1

Krian yang dilakukan pada 31 Mei 2022. Berikut tabel instrumen yang akan digunakan untuk menganalisis masing-masing paket soal:

Tabel 2. Instrumen Kesesuaian Soal dengan Kurikulum 2013 dan Aspek Lainnya

No	Kriteria	Kesesuaian		
		SS	S	TS
A. Kesesuaian Soal dengan Kurikulum 2013				
1.	Kesesuaian soal dengan kompetensi dasar 3.4.			
2.	Kesesuaian soal dengan indikator pencapaian kompetensi.			
	1. Menemukan informasi dalam teks tentang anggota keluarga terkait tema <i>Familie</i> .			
	2. Menemukan informasi dalam teks tentang pekerjaan dan kegiatan sehari-hari di rumah dan di lingkungan tempat tinggal terkait tema <i>Familie</i> .			
3.	3. Menemukan informasi dalam teks tentang lingkungan tempat tinggal terkait tema <i>Familie</i> .			
	Kesesuaian soal dengan materi pokok:			
	a. Struktur teks yang terdapat dalam soal.			
b.	Kosa kata (<i>Wortschatz</i>) dan Kalimat tanya (<i>Fragewörter</i>) terkait tema <i>Familie</i> .			
	c. Panjang teks yang terdapat dalam soal.			
B. Kesesuaian dengan Aspek Lainnya				
1.	Soal memiliki 4-5 pilihan jawaban, 1 jawaban benar, dan jawaban pengecoh/distraktor.			
2.	Soal ditulis dengan jelas dan tegas.			
3.	Soal dan pilihan jawaban berkaitan dengan materi atau pernyataan yang diperlukan saja.			
4.	Soal tidak merujuk pada jawaban yang benar.			
5.	Pertanyaan pada soal tidak bersifat negatif ganda.			
6.	Panjang pilihan jawaban relatif sama.			
7.	Jawaban tidak mengandung pernyataan, "semua pilihan			

	jawaban di atas salah” atau “semua pilihan jawaban di atas benar”.			
8.	Jika pilihan jawaban berbentuk angka maka disusun dari angka terbesar kemudian angka terkecil, atau sebaliknya.			
9.	Gambar, grafik, tabel, diagram, dan sejenisnya harus jelas.			
10.	Soal tidak bergantung pada jawaban soal sebelumnya.			
11.	Soal menggunakan bahasa yang baik dan benar sesuai dengan jenis bahasa yang digunakan.			
12.	Soal menggunakan bahasa yang umum digunakan.			

Keterangan:

SS : Sangat Sesuai

S : Sesuai

TS : Tidak Sesuai

(3) Penarikan kesimpulan (*conclusion*), kesimpulan dituliskan sesuai data yang sudah didapatkan. Dalam hal ini kesimpulan diambil dari kedua instrumen yang sudah dianalisis pada masing-masing paket soal berdasarkan kesesuaian dengan kurikulum 2013 serta kaidah penulisan soal pilihan ganda.

HASIL DAN PEMBAHASAN

Hasil

Soal latihan dipilih berdasarkan kesesuaian dengan KD 3.4 Menafsirkan isi teks deskriptif lisan dan tulis pendek dan sederhana terkait bangunan rumah, benda dan binatang di rumah, orang, pekerjaan dan kegiatan sehari-hari di rumah dan di lingkungan tempat tinggal sesuai dengan konteks penggunaannya, dengan memperhatikan fungsi sosial, struktur teks, dan unsur kebahasaan. Serta indikator pencapaian kompetensi (1) Menemukan informasi dalam teks tentang anggota keluarga terkait tema *Familie*. (2) Menemukan informasi dalam teks tentang pekerjaan dan kegiatan sehari-hari di rumah dan di lingkungan tempat tinggal terkait tema *Familie*. dan (3) Menemukan informasi dalam teks tentang lingkungan tempat tinggal terkait tema *Familie*.

Pada reduksi data didapatkan hasil 4 paket soal yang sesuai, yaitu: (1) *Ich bin Tom*, (2) *Meine Familie*, (3) *Martin, Leonie, und Christian*, dan (4) *Maria und Ihre Familie*. Berikut soal tema *Familie* serta hasil reduksi data dari aplikasi *Deutsch Hören & Lesen*:

Tabel 3. Soal Tema *Familie* pada aplikasi *Deutsch Hören & Lesen*

Paket Soal: <i>Ich bin Tom</i>	
 <p>Hallo! Ich bin Tom Maier. Ich bin 13 Jahre alt und Schüler. In der Schule mag ich besonders Englisch, Französisch und Sport. Meine Lehrer sind sehr nett. Ich wohne in Stuttgart, Bahnhofstraße 20, 70001 Stuttgart. Ich habe ein Handy! Die Handy-Nummer ist 1234/567890.</p> <p>Meine Hobbys sind Fußball, Schwimmen und Computerspiele. Mein Vater ist Zahnarzt von Beruf, meine Mutter ist Zahnärztin. Meine Eltern haben eine Zahnarztpraxis in der Königstraße in Stuttgart.</p> <p>Ich habe einen Bruder und eine Schwester. Mein Bruder ist 20 Jahre alt und möchte auch Zahnarzt werden. Er studiert Zahnmedizin. Meine Schwester möchte Tierärztin werden. Sie studiert noch nicht, denn sie ist erst 16 Jahre alt.</p>	<p>Frage 1</p> <p>Wie alt ist Tom?</p> <p>☐ Tom ist schon erwachsen</p> <p>☐ Er heißt mit Nachnamen Maier</p> <p>☐ Tom ist 13 Jahre alt</p> <p>☐ Tom hat einen 13-jährigen Sohn</p>
<p>Frage 2</p> <p>Was ist der Vater von Tom von Beruf?</p> <p>☐ Er ist Lehrer</p> <p>☐ Er ist Tierarzt</p> <p>☐ Er ist Zahnarzt</p> <p>☐ Er arbeitet nicht</p>	<p>Frage 3</p> <p>Was ist die Mutter von Tom von Beruf?</p> <p>☐ Sie ist Lehrerin</p> <p>☐ Sie ist Tierärztin</p> <p>☐ Sie ist Hausfrau</p> <p>☐ Sie ist Zahnärztin</p>
<p>Frage 4</p> <p>Wo wohnt die Familie Maier?</p> <p>☐ in der Bahnhofstraße</p> <p>☐ mit seinem Bruder und seiner Schwester</p> <p>☐ in der Königstraße</p> <p>☐ in einer Zahnarztpraxis</p>	<p>Frage 5</p> <p>Was sind die Hobbys von Tom?</p> <p>☐ Er hat keine Zeit für Hobbys</p> <p>☐ Englisch, Französisch und Sport</p> <p>☐ Er mag alles, nur keinen Sport</p> <p>☐ Fußball, Schwimmen und Computerspielen</p>
Paket Soal: <i>Meine Familie</i>	
 <p>Zu meiner Familie gehören vier Personen. Die Mutter bin ich und dann gehört natürlich mein Mann dazu. Wir haben zwei Kinder, einen Sohn, der sechs Jahre alt ist und eine dreijährige Tochter.</p> <p>Wir wohnen in einem kleinen Haus mit einem Garten. Dort können die Kinder ein bisschen spielen. Unser Sohn kommt bald in die Schule, unsere Tochter geht noch eine Zeit lang in den Kindergarten. Meine Kinder sind am Nachmittag zu Hause. So arbeite ich nur halbtags.</p> <p>Eigentlich gehören zu unserer Familie auch noch die Großeltern. Sie wohnen nicht bei uns. Sie haben ein Haus in der Nähe. Die Kinder gehen sie oft besuchen.</p>	<p>Frage 1</p> <p>Wie viele Personen hat die Familie?</p> <p>☐ 6</p> <p>☐ 4</p> <p>☐ 5</p> <p>☐ 3</p>

Analisi Soal Latihan Tema Familie dalam Aplikasi Deutsch Hören & Lesen
Keterampilan Membaca Kelas XI SMA Semester 2

<p>Frage 2 Wo wohnt die Familie?</p> <p>☐ in einer Wohnung</p> <p>☐ in einer Stadt</p> <p>☐ in einem Haus</p> <p>☐ in einem Garten</p>	<p>Frage 3 Haben sie Kinder?</p> <p>☐ ja, zwei Kinder</p> <p>☐ ja, ein Kind</p> <p>☐ ja, drei Kinder</p> <p>☐ nein</p>
<p>Frage 4 Arbeitet die Mutter?</p> <p>☐ Davon steht nichts im Text.</p> <p>☐ Nein, sie ist Hausfrau.</p> <p>☐ Ja, sie arbeitet von 9 bis 17 Uhr.</p> <p>☐ Ja, aber nur halbtags.</p>	<p>Frage 5 Wer gehört noch zur Familie?</p> <p>☐ ein kleiner Hund</p> <p>☐ Oma und Opa</p> <p>☐ Onkel und Tante</p> <p>☐ eine Katze</p>
Paket Soal: Martin, Leonie, und Christian	
 <p style="text-align: center; font-weight: bold;">Martin, Leonie und Christian</p> <p>Martin Stubbe ist 15 Jahre alt. Er lebt mit seinen Eltern und seiner Schwester in Berlin. Sie wohnen in einer großen Wohnung im Zentrum. Martins Vater ist Arzt. Seine Mutter ist Krankenschwester. Martin lernt Mathe und Biologie gern. Er spielt Fußball. Seine Schwester ist 17 Jahre alt. Sie lernt Englisch gern und spielt Tennis.</p> <p>Leonie Klein ist 21 Jahre alt. Sie kommt aus Frankfurt am Main. Sie studiert Betriebswirtschaft an der Ludwig-Maximilians-Universität in München. Sie wohnt mit ihren beiden Freundinnen in einer kleinen Wohnung in Garching. Leonie arbeitet jeden Samstag in einem Restaurant als Kellnerin. Die drei Studentinnen lieben das Nachtleben in München und die vielen Partys.</p> <p>Christian Hart ist 28 Jahre alt. Er ist Logistiker von Beruf. Er arbeitet bei Mercedes in Stuttgart. Er wohnt nicht in Stuttgart. Er lebt mit seiner Frau und seinen zwei Kindern in Kirchheim unter Teck. Sie wohnen in einem Einfamilienhaus. Seine Frau ist 26 Jahre alt. Sie ist Germanistin von Beruf. Sie arbeitet an der Pädagogischen Hochschule in Ludwigsburg. An den Wochenenden macht Familie Hart Ausflüge.</p>	<p>Frage 1 Was macht Martin Stubbe gern?</p> <p>☐ Er lernt Mathe und Biologie gern und er spielt Fußball gern.</p> <p>☐ Er lernt Englisch gern.</p> <p>☐ Er spielt Tennis gern.</p> <p>☐ Er macht Ausflüge gern.</p>
<p>Frage 2 Was ist Martins Vater von Beruf?</p> <p>☐ Krankenschwester</p> <p>☐ Fußballspieler</p> <p>☐ Lehrer</p> <p>☐ Arzt</p>	<p>Frage 3 Mit wie vielen Freundinnen wohnt Leonie Klein zusammen?</p> <p>☐ mit drei Freundinnen</p> <p>☐ mit keiner</p> <p>☐ mit zwei Freundinnen</p> <p>☐ mit einer Freundin</p>
Paket Soal: Maria und Ihre Familie	
 <p style="text-align: center; font-weight: bold;">Maria und ihre Familie</p> <p>Mein Name ist Maria. Ich bin 30 Jahre alt. Zu meiner Familie gehören außer mir noch drei weitere Personen. Mein Mann Markus ist 31 Jahre alt. Wir haben zwei Kinder. Unser Sohn Heinrich ist drei Jahre alt. Unsere Tochter Valerie ist ein Jahr alt. Wir haben auch einen Hund und zwei Katzen. Der Hund heißt Maya und die Katzen Lana und Micki.</p> <p>Wir wohnen in einem Dorf. Die Stadt ist nicht weit von uns entfernt. Unser Haus ist klein und hat einen Garten. Dort spielen die Kinder gerne.</p> <p>Heinrich geht in den Kindergarten, und Valerie ist bei mir zu Hause. Meine Eltern leben im Ausland, aber die Eltern meines Mannes leben in der Nähe. Ich gehe sie mit den Kindern gerne besuchen. Oft passen sie auch auf die Kinder auf. Ich bin Journalistin und arbeite meistens von zu Hause aus. Mein Mann ist Koch und arbeitet oft am Wochenende oder abends.</p>	<p>Frage 1 Wie viele Kinder hat Maria mit Markus?</p> <p>☐ Sie haben sechs Kinder.</p> <p>☐ Sie haben zwei Kinder.</p> <p>☐ Sie haben vier Kinder.</p> <p>☐ Sie haben ein Kind.</p>
<p>Frage 2 Wer ist Heinrich?</p> <p>☐ Heinrich ist Marias Sohn.</p> <p>☐ Heinrich ist Marias Mann.</p> <p>☐ Heinrich ist Marias Vater.</p> <p>☐ Heinrich ist Marias Nachbar.</p>	<p>Frage 3 Wo lebt Maria mit ihrer Familie?</p> <p>☐ Sie leben in einer Wohnung im Dorf.</p> <p>☐ Sie leben in einer Wohnung in der Stadt.</p> <p>☐ Sie leben in einem Haus in der Stadt.</p> <p>☐ Sie leben in einem Haus im Dorf.</p>
<p>Frage 4 Wo leben Marias Eltern?</p> <p>☐ Sie leben im Ausland.</p> <p>☐ Sie leben in der Stadt.</p> <p>☐ Sie leben im gleichen Haus wie Maria.</p> <p>☐ Sie leben in der Nähe.</p>	<p>Frage 5 Welche Berufe haben Maria und Markus?</p> <p>☐ Maria ist Journalistin und Markus ist Koch.</p> <p>☐ Maria ist Sekretärin und Markus ist Koch.</p> <p>☐ Maria ist Köchin und Markus ist Journalist.</p> <p>☐ Maria arbeitet nicht und Markus ist Elektriker.</p>

Tabel 4. Reduksi Data Berdasarkan KD 3.4, IPK, dan Materi Kurikulum 2013

IPK	Materi		Keterangan
	K13	Soal	
Paket Soal: <i>Ich bin Tom</i>			

1	Kosa kata (Wortschatz) dan kalimat tanya (Fragewörter) tentang anggota keluarga terkait tema <i>Familie</i> .	Frage 1	Wortschatz: <i>Er, der Sohn, heißt, hat, alt,</i> Fragewörter: <i>Wie alt ist Tom?</i>
2	Kosa kata (Wortschatz) dan kalimat tanya (Fragewörter) tentang pekerjaan dan kegiatan sehari-hari di rumah dan di lingkungan tempat tinggal terkait tema <i>Familie</i> .	Frage 2	Wortschatz: <i>Er, der Vater, Beruf, Lehrer, Tierarzt, Zahnarzt, arbeit</i> Fragewörter: <i>Was ist der Vater von Tom von Beruf?</i>
		Frage 3	Wortschatz: <i>Sie, die Mutter, Lehrerin, Tierärztin, Hausfrau, Zahnärztin, Beruf</i> Fragewörter: <i>Was ist die Mutter von Tom von Beruf?</i>
3	Kosa kata (Wortschatz) dan kalimat tanya (Fragewörter) tentang lingkungan tempat tinggal terkait tema <i>Familie</i> .	Frage 4	Wortschatz: <i>die Familie, der Bruder, die Schwester, wohnen,</i> Fragewörter: <i>Wo whont die Familie Maier?</i>
-	-	Frage 5	Soal tersebut menanyakan tentang hobi, sehingga tidak sesuai dengan tema <i>Familie</i> .
Paket Soal: <i>Meine Familie</i>			
1	Kosa kata (Wortschatz) dan kalimat tanya (Fragewörter) tentang anggota keluarga terkait tema <i>Familie</i> .	Frage 1	Wortschatz: <i>die Familie, die Person, hat</i> Fragewörter: <i>Wie viele Personen hat die Familie?</i>
		Frage 3	Wortschatz: <i>Sie, die Kinder, das Kind, haben,</i> Fragewörter: <i>Haben sie Kinder?</i>

2	Kosa kata (Wortschatz) dan kalimat tanya (Fragewörter) tentang pekerjaan dan kegiatan sehari-hari di rumah dan di lingkungan tempat tinggal terkait tema <i>Familie</i> .	Frage 4	Wortschatz: <i>Sie, die Mutter, arbeit, Hausfrau, aber, davon</i> Fragewörter: <i>Arbeitet die Mutter?</i>
3	Kosa kata (Wortschatz) dan kalimat tanya (Fragewörter) tentang lingkungan tempat tinggal terkait tema <i>Familie</i> .	Frage 2	Wortschatz: <i>die Familie, wohnen, die Wohnung, der Stadt, das Haus, der Garten</i> Fragewörter: <i>Wo whont die Familie?</i>
-	-	Frage 5	Soal tersebut mengarah pada pertanyaan tentang hewan peliharaan, sehingga tidak sesuai dengan indikator pencapaian kompetensi KD 3.4.
Paket Soal: <i>Martin, Leonie, und Christian</i>			
1	Kosa kata (Wortschatz) dan kalimat tanya (Fragewörter) tentang anggota keluarga terkait tema <i>Familie</i> .	Frage 3	Wortschatz: <i>die Freundin, wohnen, zusammen</i> Fragewörter: <i>Mit wie vielen Freundinnen wohnt Leonie Klein zusammen?</i>
2	Kosa kata (Wortschatz) dan kalimat tanya (Fragewörter) tentang pekerjaan dan kegiatan sehari-hari di rumah dan di lingkungan tempat tinggal	Frage 1	Wortschatz: <i>Er, machen, lernen, spielen, gern, und</i> Fragewörter: <i>Was macht Martin Stubbe gern?</i>
		Frage 2	Wortschatz: <i>der Vater, Beruf, Krankenschwester, Fußballspieler, Lehrer, Arzt</i>

Analisi Soal Latihan Tema Familie dalam Aplikasi Deutsch Hören & Lesen
Keterampilan Membaca Kelas XI SMA Semester 2

	terkait tema <i>Familie</i> .		<i>Fragewörter: Was ist Martins Vater von Beruf?</i>
		Frage 5	<i>Wortschatz: die Frau, arbeit,</i> <i>Fragewörter: Wo arbeitet Christians Frau?</i>
3	Kosa kata (<i>Wortschatz</i>) dan kalimat tanya (<i>Fragewörter</i>) tentang lingkungan tempat tinggal terkait tema <i>Familie</i> .	Frage 4	<i>Wortschatz: lieben, von, am</i> <i>Fragewörter: Was liebt Leonie Klein?</i>
Paket Soal: Maria und Ihre Familie			
1	Kosa kata (<i>Wortschatz</i>) dan kalimat tanya (<i>Fragewörter</i>) tentang anggota keluarga terkait tema <i>Familie</i> .	Frage 1	<i>Wortschatz: Sie, die Kinder, haben, mit</i> <i>Fragewörter: Wie viele Kinder hat Maria mit Markus?</i>
		Frage 2	<i>Wortschatz: der Sohn, der Vater, der Mann, der Nachbar</i> <i>Fragewörter: Wer ist Heinrich?</i>
2	Kosa kata (<i>Wortschatz</i>) dan kalimat tanya (<i>Fragewörter</i>) tentang pekerjaan dan kegiatan sehari-hari di rumah dan di lingkungan tempat tinggal terkait tema <i>Familie</i> .	Frage 5	<i>Wortschatz: Beruf, arbeit, Koch, Köchin, Journalist, Journalistin, Elektriker, Sekretärin,</i> <i>Fragewörter: Welche Berufe haben Maria und Markus?</i>
3	Kosa kata (<i>Wortschatz</i>) dan kalimat tanya (<i>Fragewörter</i>) tentang lingkungan tempat tinggal terkait tema <i>Familie</i> .	Frage 3	<i>Wortschatz: Sie, die Familie, leben, Wohnung, das Dorf, der Stadt</i> <i>Fragewörter: Wo lebt Maria mit ihrer Familie?</i>
		Frage 4	<i>Wortschatz: Sie, die Eltern, leben, der Stadt, das</i>

			<i>Haus, Ausland, Nähe</i> <i>Fragewörter: Wo leben Marias Eltern?</i>
--	--	--	---

Selanjutnya keempat paket soal tersebut dilakukan analisis berdasarkan penyajian data berupa instrumen yang sudah divalidasi. Berikut hasil analisis instrumen pada masing-masing paket soal:

1) Paket soal "Ich bin Tom"

Tabel 5. Kesesuaian Soal "Ich bin Tom" dengan Kurikulum 2013 dan Aspek Lainnya

No	Kriteria	Kesesuaian		
		SS	S	TS
A. Kesesuaian Soal dengan Kurikulum 2013				
1.	Kesesuaian soal dengan kompetensi dasar.		√	
2.	Kesesuaian soal dengan indikator pencapaian kompetensi.			
	1. Menemukan informasi dalam teks tentang anggota keluarga terkait tema <i>Familie</i> .	√		
	2. Menemukan informasi dalam teks tentang pekerjaan dan kegiatan sehari-hari di rumah dan di lingkungan tempat tinggal terkait tema <i>Familie</i> .	√		
	3. Menemukan informasi dalam teks tentang lingkungan tempat tinggal terkait tema <i>Familie</i> .	√		
3.	Kesesuaian soal dengan materi pokok:			
	a. Struktur teks yang terdapat dalam soal.	√		
	b. Kosa kata (<i>Wortschatz</i>) dan Kalimat tanya (<i>Fragewörter</i>) terkait tema <i>Familie</i> .		√	
	c. Panjang teks yang terdapat dalam soal.	√		
B. Kesesuaian dengan Aspek Lainnya				
1.	Soal memiliki 4-5 pilihan jawaban, 1 jawaban benar, dan jawaban pengecoh/distraktor.	√		
2.	Soal ditulis dengan jelas dan tegas.	√		
3.	Soal dan pilihan jawaban berkaitan dengan materi atau pernyataan yang diperlukan saja.		√	

4.	Soal tidak merujuk pada jawaban yang benar.	√		
5.	Pertanyaan pada soal tidak bersifat negatif ganda.	√		
6.	Panjang pilihan jawaban relatif sama.	√		
7.	Jawaban tidak mengandung pernyataan, “semua pilihan jawaban di atas salah” atau “semua pilihan jawaban di atas benar”.	√		
8.	Jika pilihan jawaban berbentuk angka maka disusun dari angka terbesar kemudian angka terkecil, atau sebaliknya.	√		
9.	Gambar, grafik, tabel, diagram, dan sejenisnya harus jelas.	√		
10.	Soal tidak bergantung pada jawaban soal sebelumnya.	√		
11.	Soal menggunakan bahasa yang baik dan benar sesuai dengan jenis bahasa yang digunakan.	√		
12.	Soal menggunakan bahasa yang umum digunakan.	√		

2) Paket soal “*Meine Familie*”

Tabel 6. Kesesuaian Soal “*Meine Familie*” dengan Kurikulum 2013 dan Aspek Lainnya

No	Kriteria	Kesesuaian		
		SS	S	TS
A. Kesesuaian Soal dengan Kurikulum 2013				
1.	Kesesuaian soal dengan kompetensi dasar.		√	
2.	Kesesuaian soal dengan indikator pencapaian kompetensi.			
	1. Menemukan informasi dalam teks tentang anggota keluarga terkait tema <i>Familie</i> .	√		
	2. Menemukan informasi dalam teks tentang pekerjaan dan kegiatan sehari-hari di rumah dan di lingkungan tempat tinggal terkait tema <i>Familie</i> .	√		
	3. Menemukan informasi dalam teks tentang lingkungan tempat tinggal terkait tema <i>Familie</i> .	√		
3.	Kesesuaian soal dengan materi pokok:			

	a. Struktur teks yang terdapat dalam soal.	√		
	b. Kosakata (<i>Wortschatz</i>) dan Kalimat tanya (<i>Fragewörter</i>) terkait tema <i>Familie</i> .		√	
	c. Panjang teks yang terdapat dalam soal.	√		
B. Kesesuaian dengan Aspek Lainnya				
1.	Soal memiliki 4-5 pilihan jawaban, 1 jawaban benar, dan jawaban pengecoh/distraktor.	√		
2.	Soal ditulis dengan jelas dan tegas.	√		
3.	Soal dan pilihan jawaban berkaitan dengan materi atau pernyataan yang diperlukan saja.		√	
4.	Soal tidak merujuk pada jawaban yang benar.	√		
5.	Pertanyaan pada soal tidak bersifat negatif ganda.	√		
6.	Panjang pilihan jawaban relatif sama.	√		
7.	Jawaban tidak mengandung pernyataan, “semua pilihan jawaban di atas salah” atau “semua pilihan jawaban di atas benar”.	√		
8.	Jika pilihan jawaban berbentuk angka maka disusun dari angka terbesar kemudian angka terkecil, atau sebaliknya.			√
9.	Gambar, grafik, tabel, diagram, dan sejenisnya harus jelas.	√		
10.	Soal tidak bergantung pada jawaban soal sebelumnya.	√		
11.	Soal menggunakan bahasa yang baik dan benar sesuai dengan jenis bahasa yang digunakan.	√		
12.	Soal menggunakan bahasa yang umum digunakan.	√		

3) Paket soal “*Martin, Leonie, und Christian*”

Tabel 7. Kesesuaian Soal “*Martin, Leonie, und Christian*” dengan Kurikulum 2013 dan Aspek Lainnya

No	Kriteria	Kesesuaian		
		SS	S	TS
A. Kesesuaian Soal dengan Kurikulum 2013				

Analisi Soal Latihan Tema Familie dalam Aplikasi Deutsch Hören & Lesen
Keterampilan Membaca Kelas XI SMA Semester 2

1.	Kesesuaian soal dengan kompetensi dasar.	√		
2.	Kesesuaian soal dengan indikator pencapaian kompetensi.			
	1. Menemukan informasi dalam teks tentang anggota keluarga terkait tema <i>Familie</i> .	√		
	2. Menemukan informasi dalam teks tentang pekerjaan dan kegiatan sehari-hari di rumah dan di lingkungan tempat tinggal terkait tema <i>Familie</i> .	√		
	3. Menemukan informasi dalam teks tentang lingkungan tempat tinggal terkait tema <i>Familie</i> .	√		
3.	Kesesuaian soal dengan materi pokok:			
	a. Struktur teks yang terdapat dalam soal.	√		
	b. Kosa kata (<i>Wortschatz</i>) dan Kalimat tanya (<i>Fragewörter</i>) terkait tema <i>Familie</i> .	√		
	c. Panjang teks yang terdapat dalam soal.	√		
B. Kesesuaian dengan Aspek Lainnya				
1.	Soal memiliki 4-5 pilihan jawaban, 1 jawaban benar, dan jawaban pengecoh/distraktor.	√		
2.	Soal ditulis dengan jelas dan tegas.	√		
3.	Soal dan pilihan jawaban berkaitan dengan materi atau pernyataan yang diperlukan saja.	√		
4.	Soal tidak merujuk pada jawaban yang benar.	√		
5.	Pertanyaan pada soal tidak bersifat negatif ganda.	√		
6.	Panjang pilihan jawaban relatif sama.		√	
7.	Jawaban tidak mengandung pernyataan, “semua pilihan jawaban di atas salah” atau “semua pilihan jawaban di atas benar”.	√		
8.	Jika pilihan jawaban berbentuk angka maka disusun dari angka terbesar kemudian angka terkecil, atau sebaliknya.			√

9.	Gambar, grafik, tabel, diagram, dan sejenisnya harus jelas.	√		
10.	Soal tidak bergantung pada jawaban soal sebelumnya.	√		
11.	Soal menggunakan bahasa yang baik dan benar sesuai dengan jenis bahasa yang digunakan.	√		
12.	Soal menggunakan bahasa yang umum digunakan.	√		

4) Paket soal “*Maria und Ihre Familie*”

Tabel 8. Kesesuaian Soal “*Maria und Ihre Familie*” dengan Kurikulum 2013 dan Aspek Lainnya

No	Kriteria	Kesesuaian		
		SS	S	TS
A. Kesesuaian Soal dengan Kurikulum 2013				
1.	Kesesuaian soal dengan kompetensi dasar.	√		
2.	Kesesuaian soal dengan indikator pencapaian kompetensi.			
	1. Menemukan informasi dalam teks tentang anggota keluarga terkait tema <i>Familie</i> .	√		
	2. Menemukan informasi dalam teks tentang pekerjaan dan kegiatan sehari-hari di rumah dan di lingkungan tempat tinggal terkait tema <i>Familie</i> .	√		
	3. Menemukan informasi dalam teks tentang lingkungan tempat tinggal terkait tema <i>Familie</i> .	√		
3.	Kesesuaian soal dengan materi pokok:			
	a. Struktur teks yang terdapat dalam soal.	√		
	b. Kosa kata (<i>Wortschatz</i>) dan Kalimat tanya (<i>Fragewörter</i>) terkait tema <i>Familie</i> .	√		
	c. Panjang teks yang terdapat dalam soal.	√		
B. Kesesuaian dengan Aspek Lainnya				
1.	Soal memiliki 4-5 pilihan jawaban, 1 jawaban benar, dan jawaban pengecoh/distraktor.	√		
2.	Soal ditulis dengan jelas dan tegas.	√		
3.	Soal dan pilihan jawaban berkaitan dengan materi atau	√		

	pernyataan yang diperlukan saja.			
4.	Soal tidak merujuk pada jawaban yang benar.	√		
5.	Pertanyaan pada soal tidak bersifat negatif ganda.	√		
6.	Panjang pilihan jawaban relatif sama.	√		
7.	Jawaban tidak mengandung pernyataan, “semua pilihan jawaban di atas salah” atau “semua pilihan jawaban di atas benar”.	√		
8.	Jika pilihan jawaban berbentuk angka maka disusun dari angka terbesar kemudian angka terkecil, atau sebaliknya.			√
9.	Gambar, grafik, tabel, diagram, dan sejenisnya harus jelas.	√		
10.	Soal tidak bergantung pada jawaban soal sebelumnya.	√		
11.	Soal menggunakan bahasa yang baik dan benar sesuai dengan jenis bahasa yang digunakan.	√		
12.	Soal menggunakan bahasa yang umum digunakan.	√		

Pembahasan

Dari hasil analisis terhadap kedua instrumen pada masing-masing paket soal mengenai kesesuaian dengan kurikulum dan kriteria penulisan soal pilihan ganda maka didapatkan pembahasan sebagai berikut:

A. Kesesuaian Soal dengan Kurikulum 2013

1) Berdasarkan analisis pada keempat paket soal dengan kurikulum 2013, semua paket soal sudah sesuai dengan kompetensi dasar 3.4 yaitu menafsirkan isi teks deskriptif lisan dan tulis pendek dan sederhana terkait bangunan rumah, benda dan binatang di rumah, orang, pekerjaan dan kegiatan sehari-hari di rumah dan di lingkungan tempat tinggal sesuai dengan konteks penggunaannya, dengan memperhatikan fungsi sosial, struktur teks, dan unsur kebahasaan.

2) Soal nomor 1 paket soal “*Ich bin Tom*”, soal nomor 1 dan 3 paket soal “*Meine Familie*”, soal nomor 3 paket soal “*Martin, Leonie, und Christian*”, soal nomor 1 dan 2 paket soal “*Maria und Ihre Familie*” sesuai dengan indikator pencapaian kompetensi 1. Menemukan

informasi dalam teks tentang anggota keluarga terkait tema *Familie*.

Soal nomor 2 dan 3 paket soal “*Ich bin Tom*”, soal nomor 4 paket soal “*Meine Familie*”, soal nomor 1,2, dan 5 paket soal “*Martin, Leonie, und Christian*”, soal nomor 5 paket soal “*Maria und Ihre Familie*” sesuai dengan indikator pencapaian kompetensi 2. Menemukan informasi dalam teks tentang pekerjaan dan kegiatan sehari-hari di rumah dan di lingkungan tempat tinggal terkait tema *Familie*. Namun soal nomor 5 paket soal “*Ich bin Tom*” tidak sesuai karena menanyakan tentang hobi.

Soal nomor 4 paket soal “*Ich bin Tom*”, soal nomor 2 dan 5 paket soal “*Meine Familie*”, soal nomor 4 paket soal “*Martin, Leonie, und Christian*”, soal nomor 3 dan 4 paket soal “*Maria und Ihre Familie*” sesuai dengan indikator pencapaian kompetensi 3. Menemukan informasi dalam teks tentang lingkungan tempat tinggal terkait tema *Familie*. Namun soal nomor 5 paket soal “*Meine Familie*” tidak sesuai karena menanyakan tentang hewan peliharaan, sehingga tidak sesuai dengan indikator pencapaian kompetensi.

3) Dari soal yang diberikan serta teks yang terdapat pada soal, didapatkan hasil analisis yang sesuai dengan materi dalam kurikulum 2013 seperti: struktur teks, penggunaan kosa kata (*Wortschatz*) dan kalimat tanya (*Fragewörter*) terkait tema *Familie*, serta panjang teks. Berikut hasil analisis yang didapatkan:

Tabel 9. Kesesuaian Soal dengan materi pokok

Kriteria Paket Soal	Struktur Teks	Kosa Kata dan Kalimat Tanya
<i>Ich bin Tom</i>	Teks deskripsi	Kosa kata: <i>Er, Sie, die Mutter, der Vater, der Sohn, die Familie, der Bruder, die Schwester, Schüler, heißt, hat, alt, Beruf, Lehrer, Tierarzt, Zahnarzt, arbeit, Lehrerin, Tierärztin, Hausfrau, Zahnärztin, wohnen, haben, möchten</i> Kalimat tanya: <i>Wie alt ist Tom?, Was ist der Vater von Tom von Beruf?, Was ist die Mutter von Tom von Beruf?, Wo whont die Familie Maier?</i>
<i>Meine Familie</i>	Teks deskripsi	Kosa kata: <i>Sie, die Kinder, das Kind, die Mutter, die Familie,</i>

		<p><i>der Großeltern, die Person, hat, haben, arbeit, gehen, wohnen Hausfrau, die Wohnung, der Stadt, das Haus, der Garten, aber, davon</i></p> <p>Kalimat tanya: <i>Wie viele Personen hat die Familie?, Haben sie Kinder?, Arbeitet die Mutter?</i></p>
Martin, Leonie, und Christian	Teks deskripsi	<p>Kosa kata: <i>Er, die Frau, der Vater, die Freundin, wohnen, lieben, machen, lernen, arbeit, spielen, Beruf, Krankenschwester, Fußballspieler, Lehrer, Arzt, zusammen, gern, gross, und, von, am</i></p> <p>Kalimat tanya: <i>Mit wie vielen Freundinnen wohnt Leonie Klein zusammen?, Was macht Martin Stubbe gern?, Was ist Martins Vater von Beruf?, Wo arbeitet Christians Frau?, Was liebt Leonie Klein?</i></p>
Maria und ihre Familie	Teks deskripsi	<p>Kosa kata: <i>Sie, die Kinder, der Sohn, der Vater, der Mann, der Nachbar, die Familie, die Eltern, Beruf, arbeit, Koch, Köchin, Journalist, Journalistin, Elektriker, Sekretärin, haben, leben, wohnen, Wohnung, das Dorf, der Stadt, das Haus, nahe, mit</i></p> <p>Kalimat tanya: <i>Wie viele Kinder hat Maria mit Markus?, Wer ist Heinrich?, Welche Berufe haben Maria und Markus?,</i></p>

		<p><i>Wo leben Marias Eltern?, Wo lebt Maria mit ihrer Familie?,</i></p>
--	--	--

B. Kesesuaian dengan Aspek Lainnya

Selanjutnya soal dianalisis berdasarkan aspek lainnya tentang kaidah penulisan soal pilihan ganda. Dari hasil analisis tersebut didapatkan hasil:

- 1) Setiap soal yang memiliki 4 pilihan jawaban dan hanya 1 jawaban benar. Dari 4 pilihan jawaban tersebut 1 merupakan jawaban benar dan 3 lainnya merupakan jawaban pengecoh/distraktor.
- 2) Setiap soal sudah ditulis dengan jelas dan tegas. Sehingga peserta didik dapat mudah memahami maksud dari soal.
- 3) Semua soal dan pilihan jawaban berkaitan dengan materi tema *Familie*. Namun pada paket soal "*Ich bin Tom*", soal nomor 5 menanyakan tentang hobi dan soal nomor 5 paket soal "*Meine Familie*" menanyakan tentang hewan peliharaan sehingga tidak sesuai dengan indikator pencapaian kompetensi dan tema *Familie*.
- 4) Setiap soal tidak langsung menunjuk pada pilihan jawaban yang benar.
- 5) Dari keempat paket soal, tidak terdapat soal yang menggunakan kata bukan atau kecuali.
- 6) Panjang jawaban pada tiap pilihan jawaban relatif sama, yaitu terdiri dari 1 sampai 7 kata. Namun pada paket soal "*Martin, Leonie, und Christian*", soal nomor 1 panjang jawaban kurang sesuai karena, 3 pilihan jawaban berjumlah 4 kata dan 1 pilihan jawaban berjumlah 10 kata.
- 7) Semua pilihan jawaban pada keempat paket soal tidak terdapat pilihan "semua pilihan jawaban di atas salah" atau "semua pilihan jawaban di atas benar".
- 8) Paket soal "*Ich bin Tom*" tidak terdapat pilihan jawaban berupa angka. Sedangkan pilihan jawaban pada soal nomor 1 pada paket soal "*Meine Familie*", soal nomor 3 paket soal "*Martin, Leonie, und Christian*", dan soal nomor 1 paket soal "*Maria und Ihre Familie*" tidak urut dari angkat terbesar ke angka terkecil, maupun sebaliknya. Hal ini karena setiap pilihan jawaban selalu berbeda saat membuka aplikasi.
- 9) Keempat paket soal hanya terdapat gambar.
- 10) Setiap soal berisikan pertanyaan yang berbeda-beda sehingga, keempat paket soal tidak terdapat soal yang bergantung dengan jawaban sebelumnya.
- 11) Semua soal ditulis menggunakan bahasa yang baik dan benar sesuai kaidah bahasa Jerman.
- 12) Pilihan kata yang digunakan dalam soal sesuai dengan bahasa yang umum digunakan. Dalam hal ini, soal tidak menggunakan kata-kata dalam dialek Jerman yang tidak dipahami oleh peserta didik.

Dari hasil analisis tersebut, maka keempat paket soal sesuai dengan kurikulum dan kaidah penulisan soal pilihan ganda yang berlaku, meskipun terdapat aspek yang kurang sesuai karena menyesuaikan dengan penggunaan aplikasi.

PENUTUP

Simpulan

Keempat paket soal yang diambil dari aplikasi *Deutsch Hören & Lesen* yaitu, (1) *Ich bin Tom*, (2) *Meine Familie*, (3) *Martin, Leonie, und Christian*, dan (4) *Maria und Ihre Familie*, telah dianalisis pada hasil dan pembahasan menurut kurikulum 2013 serta kaidah penulisan soal pilihan ganda, sehingga hasil yang diperoleh yaitu, soal sesuai dengan kompetensi dasar 3.4 dan indikator pencapaian kompetensi 1,2, dan 3, serta materi pokok pada kurikulum 2013 untuk kelas XI SMA semester 2. Sedangkan analisis menurut kaidah penulisan soal pilihan ganda diperoleh hasil yaitu, soal dan jawaban sesuai dengan kaidah penulisan soal pilihan ganda seperti, soal berkaitan dengan materi tema *Familie*, soal ditulis dengan jelas, soal memiliki 4 pilihan jawaban dan panjang jawaban relatif sama, serta soal ditulis menggunakan bahasa yang baik dan benar sesuai kaidah bahasa Jerman. Namun pada pilihan jawaban yang berupa angka, penulisan angka tidak urut dari angka terbesar ke angka terkecil, maupun sebaliknya. Hal ini karena setiap pilihan jawaban selalu berbeda saat membuka aplikasi.

Dengan hasil tersebut maka keempat paket soal tersebut dapat digunakan peserta didik kelas XI semester 2 sebagai latihan soal dalam pembelajaran bahasa Jerman untuk tema *Familie*. Selain itu aplikasi *Deutsch Hören & Lesen* dapat dijadikan sebagai referensi latihan soal yang dapat disesuaikan dengan tema pembelajaran di sekolah.

Saran

Diharapkan agar penulisan artikel ilmiah ini dapat berguna dan bermanfaat bagi guru dan peserta didik. Berdasarkan penulisan artikel ilmiah ini, paket soal tema *Familie* pada *A1 Niveau* dalam aplikasi *Deutsch Hören & Lesen* sesuai dengan kurikulum 2013 mata pelajaran bahasa Jerman untuk kelas XI SMA semester 2, serta sesuai dengan kaidah penulisan soal pilihan ganda. Paket soal tema *Familie* ini dapat digunakan sebagai latihan soal untuk melatih keterampilan membaca bahasa Jerman peserta didik kelas XI SMA semester 2. Selain itu, menjadi tambahan referensi latihan soal bagi guru dalam pembelajaran bahasa Jerman kelas XI SMA semester 2. Sehingga soal tema *Familie* dalam aplikasi *Deutsch Hören & Lesen* disarankan untuk digunakan sebagai latihan soal dalam pembelajaran bahasa Jerman kelas XI SMA semester 2.

DAFTAR USTAKA

- Alfarisy, Fitri. 2021. *Kebijakan Pembelajaran Bahasa Inggris di Indonesia dalam Prespektif Pembentukan Warga Dunia dengan Kompetensi Antarbudaya*. Fitri Alfarisy: Jurnal Ilmiah Profesi Pendidikan, (Online), Vol. 6, No. 3, (https://www.researchgate.net/publication/355928434_Kebijakan_Pembelajaran_Bahasa_Ingggris_di_Indonesia_dalam_Perspektif_Pembentukan_Warga_Dunia_dengan_Kompetensi_Antarbudaya) diakses pada 24 Juni 2022.
- Fahmy, Zulfa, dkk. 2021. *Dampak Pandemi Covid-19 terhadap Minat Baca Siswa Sekolah Dasar*. UNNES: Jurnal Sastra Indonesia, (Online), Vol. 10, No. 2, (<https://journal.unnes.ac.id/sju/index.php/jsi/article/view/48469/19558>) diakses pada 24 juni 2022.
- Funk, Hermann, dkk. 2018. *Aufgaben, Übungen, Interaktion*. München: Goethe-Institut.
- Hamalik, Oemar. 2008. *Kurikulum dan Pembelajaran*. Jakarta: Bumi Aksara.
- Harahap, Nursapia. 2020. *Penelitian Kualitatif*. Medan: Wal ashri Publishing.
- Kusaeri. 2014. *Acuan & Teknik Penilaian Proses & Hasil Belajar Dalam Kurikulum 2013*. Yogyakarta: Ar-Ruzz Media.
- Mulyasa. 2019. *Implementasi Kurikulum 2013 Revisi*. Jakarta: PT Bumi Aksara.
- Mutmainna dan Burhanuddin. 2018. *Peningkatan Kemampuan Membaca Bahasa Jerman Melalui Pendekatan Scientific*. *Eralingua: Jurnal Pendidikan Bahasa Asing dan Sastra*, (Online), Vol. 2, No. 2, (<https://ojs.unm.ac.id/eralingua/article/view/6754>) diakses pada 4 Juli 2022.
- Nurdin, Syaifudidin dan Adriantoni. 2019. *Kurikulum dan Pembelajaran*. Depok: PT. Rajagrafindo Persada.
- Prastowo, Andi. 2018. *Sumber Belajar & Pusat Sumber Belajar Teori dan Aplikasinya di Sekolah/Madrasah*. Jakarta: Kencana.
- Prawiradilaga, Dewi Salma, dkk. 2013. *Mozaik Teknologi Pendidikan: E-Learning*. Jakarta: Kencana.
- Sidiq, Umar dan Miftahul Choiri. 2019. *Metode Penelitian Kualitatif di Bidang Pendidikan*. Ponorogo: CV. Nata Karya.
- Sunarti dan Selly Rahmawati. 2014. *Penilaian Dalam Kurikulum 2013*. Yogyakarta: Andi.
- Tarigan, Henry Guntur. 1990. *Membaca Sebagai Suatu Keterampilan Berbahasa*. Bandung: Angkasa.
- Tarigan, Henry Guntur. 2021. *Membaca Sebagai Suatu Keterampilan Berbahasa*. Bandung: Angkasa.
- Tasdin Tahrim S.Pd. Robertus Adi Sarjono Owon M.Pd. 2021. *Pengembangan Model dan Strategi*

Analisi Soal Latihan Tema Familie dalam Aplikasi Deutsch Hören & Lesen
Keterampilan Membaca Kelas XI SMA Semester 2

Pembelajaran Bahasa Indonesia. Aceh: Yayasan Penerbit Muhammad tijue.

Tim Pusat Penelitian Pendidikan. 2019. *Panduan Penilaian Tes Tertulis*. Jakarta: Pusat Penelitian Pendidikan.

Veliskova, Martina. 2013. *Analyse der ausgewählten Einstufungstests zu Grammatik und Wortschatz* (Online) <http://is.muni.cz/th/sa76m/DP-final.pdf> diakses pada 10 Januari 2022.

Westhoff, Gerrard. 1997. *Fertigkeit Lesen*. München: Goethe-Institut.

Zed, Mestika. 2014. *Metode Penelitian Kepustakaan*. Jakarta: Yayasan Pustaka Obor Indonesia.